

مهدی ^{علیه السلام} بهار جانها

جواد خرمی

انسان به حساب می آید. تمامی این بهارها کوتاه و محدود است و به قطعه خاصی از زمان و دوران بستگی دارد که حداکثر چند ماه و یا چند سال به طول می انجامد؛ اما همین دوران کوتاه نیز بدون بهار آفرین حقیقی غمزا و بی نشاط است.

آمد بهار و گل رخ من در سفر هنوز
خندید و ابر چشم من از گریه تر هنوز

آمد درخت گل به بر اما چه فایده؟
کان سرو گلزار نیامد به بر هنوز
آنچه بشر آرزو دارد و در پی
دست یابی به آن است، بهار طولانی و
همگانی و نشاط فراگیر و عمومی

چهره گل باغ و صحرا را گلستان می کند
دیدن مهدی ^{علیه السلام} هزاران درد، درمان می کند
مَدعی گوید که با یک گل نمی گردد بهار
من گلی دارم که عالم را گلستان می کند
نشاط آورترین و خوشایندترین
فصل سال و محبوب ترین و دوست
داشتنی ترین فصول در نزد همه انسانها
و حتی حیوانات و پرندگان فصل بهار
است.

و از طرف دیگر، زیباترین
جلوه های زندگی انسان در دوران
جوانی ظهور و بروز می کند؛ دورانی
که او سرشار از انرژی و قدرت و نشاط
است و در واقع، جوانی نیز بهار عمر

این تعبیر فقط یک تعبیر ذوقی و ادبی شعر گونه عاری از حقیقت نیست، بلکه از واقعیت بس ژرفی حکایت دارد که تنها در دوران مهدی موعود علیه السلام تحقق پذیر خواهد بود.

آنچه پیش رو دارید تحلیل کوتاهی است از این مطلب که در دوران مهدی علیه السلام بهار همه جانبه و فراگیر می شود، و نشاط و شادی عمومی و جهانی خواهد شد.

اگر آن گل به تنهایی نماید چهره بر عالم
شود بر مدعی پیدا که با یک گل بهار آید
۱. بهار دلها

ای مایه ناز! جمله کار تو خوشست
مانند بهار روزگار تو خوشست
اولین گامی که برای بهار همه
جانبه و نشاط دلها در دوران آن بهار
آفرین به وجود می آید، زنده شدن
قرآن و سنت است. وقتی قرآن زنده
شد، دلها نیز با نشاط و بهاری می شود.
علی علیه السلام فرمود: «يَغْطِيهِ الْهَوِيُّ عَلَى

است؛ بهاری که تمام نقاط زمین را فرا
گیرد و تمام موجودات را زیر بال خود
قرار دهد و تمام دلها را نشاط بخشد و
تمام جانها را سرسبز سازد.

در متون دینی ما به این آرزوی
بشری و تحقق آن اشاراتی شده است.
از جمله، درباره جان جانان، حضرت
صاحب الزمان، (روحی له الفداء)
چنین تعبیری آمده است: «السَّلَامُ عَلَى
رَبِيعِ الْأَنَامِ وَنَضْرَةِ الْأَيَّامِ؛^۱ سلام بر بهار
مردم و شادی روزگار.»

گل من را بهاری بی خزان است
گل من مهدی صاحب زمان است

و در برخی روایات نیز از روزگار
ظهور مهدی علیه السلام تعبیر به «نیروز»
(نوروز) که آغاز بهار است، شده، از
جمله: امام صادق علیه السلام فرمود: «يَوْمُ
التَّيْرُوزِ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَظْهَرُ فِيهِ قَائِمُنَا أَهْلُ
الْبَيْتِ... وَمَا مِنْ يَوْمٍ تَيْرُوزٍ إِلَّا وَنَحْنُ نَتَوَقَّعُ فِيهِ
الْفَرَجَ؛^۲ روز نوروز روزی است که قائم
ما اهل بیت در آن ظهور می کند... و
هیچ روز نوروزی نیست، مگر اینکه ما
در آن روز منتظر فرج می باشیم.»

ای دل بشارت می دهم خوش روزگاری می رسد
با درد و غم طی می شود آخر بهاری می رسد

۱. مفاتیح الجنان، زیارت حضرت صاحب
الامر، ص ۱۰۰۶؛ بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.
۲. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۸؛ مستدرک
الوسائل، ج ۱۶، ص ۳۵۶.

لِنَاسٍ دُونَ نَاسٍ فَهَوِيَ كُلُّ زَمَانٍ جَدِيدًا، وَعِنْدَ كُلِّ قَوْمٍ حُصْنٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛^۴ برای اینکه خداوند تبارک و تعالی آن را برای زمان خاصی و برای مردم معینی قرار نداده. در نتیجه، قرآن در هر زمانی، تازه و در نزد هر گروهی، جدید خواهد بود تا روز قیامت.»

نکته دیگری که باید بدان توجه نمود این است که خود قرآن نیز بهاری دارد؛ چنان که فرمود: «لِكُلِّ شَيْءٍ رِزْقٌ وَرِزْقُ الْقُرْآنِ شَهْرُ رَمَضَانَ»^۵ هر چیز بهاری دارد و بهار قرآن ماه رمضان است.» و اوج آن شب قدر است و شب قدر را پیوند محکمی است با حجت الهی؛ چرا که تقدیرات در بهار معنوی الهی بر

الْهُدَى إِذَا عَطَفُوا الْهُدَى عَلَى الْهَوَى وَيَعْطِفُ الرَّأْيَ عَلَى الْقُرْآنِ إِذَا عَطَفُوا الْقُرْآنَ عَلَى الرَّأْيِ؛^۱ امام مهدی علیه السلام زمانی که مردم هدایت الهی را به خواسته‌های نفسانی برگردانده‌اند، هوای نفس را به هدایت الهی برمی‌گرداند و آن گاه که مردم قرآن را تفسیر به رأی کنند، او آراء و نظریات را به قرآن گرایش دهد.» و در ادامه فرمود: «وَمِنْ حَيْثُ مَسَّتِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ؛^۲ و آنچه از قرآن و سنت مرده [و] بدان عمل نمی‌شود]، زنده می‌کند.»

آن‌گاه که قرآن بر تمام امور حاکم گشت، دلها بهاری خواهد شد؛ چرا که امام علی علیه السلام فرمود: «تَعَلَّمُوا كِتَابَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فَإِنَّهُ أَحْسَنُ الْحَدِيثِ وَأَبْلَغُ الْمُوعِظَةِ وَتَفَقَّهُوا فِيهِ فَإِنَّهُ رِزْقُ الْقُلُوبِ»^۳ کتاب خدای بلند مرتبه را فراگیرید؛ زیرا بهترین سخن و رساترین موعظه است و در قرآن اندیشه کنید که به راستی قرآن بهار دلها است.»

و قرآن نیز همیشه بهاری است؛ چنان که از امام صادق علیه السلام سؤال شد: چرا قرآن همیشه تازه و زنده است و هرگز کهنه نمی‌شود؟ فرمود: «لِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَمْ يَجْعَلْهُ لَزْمَانَ دُونَ زَمَانٍ وَلَا

۱. شرح نهج البلاغة، ابن ابی الحدید، ج ۹، صص ۴۰-۴۱؛ نهج البلاغة، خ ۱۳۸؛ میزان الحکمة، محمدی ری شهری، ج ۱، ص ۱۸۷، ح ۱۲۴۶.

۲. همان مدارک.

۳. تحف العقول، علی بن شعبه، ص ۱۵۰؛ میزان الحکمة، محمدی ری شهری، ج ۶، ص ۲۵۱۸، ح ۱۶۴۳۰؛ وسائل الشیعة، حر عاملی، بیروت، دار احیاء التراث، ج ۴، ص ۸۲.

۴. بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۱۵، ح ۸ و ۹؛ میزان الحکمة، ج ۶، ص ۲۵۱۹.

۵. وسائل الشیعة، ج ۶، ص ۲۲۷.

روز نوروز روزی است که قائم ما اهل بیت در آن ظهور می‌کند... و هیچ روز نوروزی نیست، مگر اینکه ما در آن روز منتظر فرج می‌باشیم.

بین خواهد رفت. علی علیه السلام فرمود: «أَلُو قَدْ قَامَ قَائِمُنَا... لَدَمَبَتِ الشَّخْنَاءِ مِنْ قُلُوبِ الْعِيَادِ؛^۱ اگر قائم ما قیام کند... عداوت و کینه از سینه‌های بندگان [خدا] بیرون می‌رود.»

و امام صادق علیه السلام در مورد رفع اختلاف فرمود: «قَوْلَ اللَّهِ يَا مَعْصِلُ كَيْتَرَفَعُ عَنِ الْمَلِكِ وَالْأَدْيَانِ الْإِخْتِلَافَ وَيَكُونُ الدِّينَ كُلَّهُ وَاحِدًا؛^۲ ای مفضل! به خدا سوگند که از میان ملت‌ها و ادیان اختلاف برداشته می‌شود و کل دین یکی می‌باشد.»

۳. رشد و شکوفایی اقتصاد
گام دیگر حضرت مهدی علیه السلام در

بهاری ترین دلها، که حجت الهی است، نازل می‌شود. البته، وقتی این حجت آشکار گردد، با وجود بهاری خویش تمام هستی را با قرآن که بهار دلها است، بهاری خواهد کرد.

۲. بهار عقل و خرد

در گام بعدی، حضرت عقلها و خردها را رشد داده، سبز و بهاری می‌کند. امام صادق علیه السلام فرمود: «إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِيَادِ فَجَمَعَ بِهِ عُقُولَهُمْ وَأَكْمَلَ بِهِ أَخْلَاقَهُمْ؛^۱ چون قائم ما قیام کند، دستش را بر سر بندگان می‌گذارد و عقول آنها را به وسیله آن متمرکز ساخته و اخلاقشان را به وسیله آن به کمال می‌رساند.»

در کنار بهاری شدن دلها و عقلها، و پایدار شدن شادیهها، گرفتاریها و اختلافات را نیز از جامعه برخواهد داشت. درباره گرفتاریها، حضرت زین العابدین علیه السلام فرمود: «إِذَا قَامَ قَائِمُنَا أَذْمَبَ اللَّهُ عَنْ شِبَعَتِنَا الْعَامَةَ؛^۲ زمانی که قائم ما اهل بیت قیام کند، خداوند متعال از شیعیان ما سختی و گرفتاری را بر می‌دارد.» و همین طور کینه‌ها که نشاط و شادی را از دل می‌برد، در آن زمان از

۱. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۶، ح ۷۱.

۲. الخصال، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۵۴۱، ح ۱۴.

۳. همان.

۴. کشف الغمّة، اربلی، ج ۲، ص ۴۶۴.

وفور گنجها و معادن

پیامبر اکرم ﷺ فرمود: «يُخْرِجُ لَهُ الْأَرْضُ أَفْلاذَ كَبِدِهَا وَيَخْتُو السَّمَالَ خَشْواً وَلَا يَعُدُّهُ عَدَاً»^۱ زمین پاره‌های جگر خود را برای آن حضرت ظاهر می‌سازد و ثروت فزونی می‌یابد [به حدی] که قابل شمارش نمی‌باشد.»

جگر گوشه‌های زمین کنایه از گنجهای نهفته است و امیر مؤمنان علی علیه السلام نیز در خطبه‌ای به آن اشاره می‌کند:

«وَتُخْرِجُ لَهُ الْأَرْضُ أَفْلاذَ كَبِدِهَا وَتُلْقِي إِلَيْهِ سَلماً مَقَالِدَها فَيُرَبِّمُكُمْ كَيْفَ عَدَلَ السَّبْرَةَ وَ يُغْثِي مَيْتَ الْكُتَّابِ وَالسُّنَّةِ»^۲ زمین پاره جگرهای خود را برایش بیرون می‌ریزد و تمام کلیدهایش را به وی می‌سپارد. او به شما نشان خواهد داد که روش دادگری چیست و بخشش مرده کتاب و سنت را احیا خواهد کرد.»

ایجاد بهار فراگیر، ایجاد وضعیتی اقتصادی مطلوب در جامعه است که نشاط و شادی را در آحاد جامعه به ارمغان می‌آورد.

امام باقر علیه السلام فرمود: «وَيَسْئَرُ بَيْنَ النَّاسِ حَتَّى لَا تُرَى مُخْتاجاً إِلَى الزَّكَاةِ»^۱ [امام مهدی علیه السلام] اموال را میان مردم چنان به تساوی تقسیم می‌کند که دیگر نیازمند به زکات یافت نمی‌شود.»

و پیامبر اکرم ﷺ فرمود: «خداوند بزرگ در زمان حضرت ولی عصر علیه السلام گنجها و معدنهای زمین را برای آن حضرت ظاهر می‌سازد.»^۲

یقیناً شکوفایی اقتصاد و ایجاد عدالت فراگیر و گسترده، جامعه را سرشار از نشاط و شادی نموده و زندگی بوی بهاری می‌گیرد.

۴. بهار همه جانبه در طبیعت

در دوران ظهور حضرت همچنان که بهار معنوی با بهاری شدن دلها و خرده‌ها به اوج خود می‌رسد، طبیعت نیز سرسبز و شکوفا و بارور می‌گردد. این را از روایاتی می‌توان استفاده کرد که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

۱. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۹۰، ۳۲۳، ۳۳۵، ۳۳۸ و ۳۳۹.
 ۲. همان، ص ۳۲۶ و ر. ک: شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۹، صص ۴۰-۴۱.
 ۳. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۶۸، ج ۹.
 ۴. نهج البلاغه، خطبه ۱۳۸.

است، و در حالی که زینت او بر سرش می‌باشد، هیچ درنده‌ای مزاحم او نمی‌شود.»

رسول اکرم ﷺ فرمود: اَمْتٌ مِنْ دُرِّ دُرِّهِ مِثْلُ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ مِنْ نِعْمَتَيْهِ
در دوران مهدی عجل الله فرجه از نعمتهایی بهره‌مند می‌شوند که هرگز قبل از آن متنعم نشده بودند، آسمان بارانش را بی‌دری می‌فرستد و زمین نیز چیزی از گیاهان را در خود نگه نمی‌دارد، بلکه آن را بیرون می‌فرستد.^۲

و در جای دیگر آن حضرت فرمود: «يَخْرُجُ فِي آخِرِ أُمَّتِي الْمَهْدِيُّ، يَسْقِيهِ اللَّهُ الْغَيْثَ وَتَخْرُجُ الْأَرْضُ نَبَاتِهَا، وَتَكْثُرُ الْمَأْشِيَّةُ وَتُعْظَمُ الْأُمَّةُ؛^۳ در پایان امت من مهدی خروج می‌کند، خداوند برای او باران می‌فرستد، و زمین گیاه خویش را بیرون می‌کند،... و گله‌ها فراوان شده، و امت [اسلامی] بزرگ خواهد شد.»

و راستی که باید گفت: سلام بر بهار مردم و جانها، سلام بر بهار آفرین هستی و سلام بر نشاط بخش روزگار!

چون قائم ما قیام کند،
دستش را بر سر بندگان
می‌گذارد و عقول آنها را به
وسیله آن متمرکز ساخته
و اخلاقشان را به وسیله
آن به کمال می‌رساند.

بارندگی فراوان و سرسبزی زمین

علی عجل الله فرجه فرمود: «لَوْ قَدْ قَامَ قَائِمُنَا لَأَنْزَلَتْ السَّمَاءُ قَطْرَهَا، وَأَخْرَجَتْ الْأَرْضُ نَبَاتِهَا... وَأَضْطَلَحَتْ السَّبَاعُ وَالنَّبَاتُ حَتَّى تَمْشِيَ الْمَرْأَةُ بَيْنَ الْعِرَاقِ إِلَى الشَّامِ لَا تَضَعُ قَدَمَيْهَا إِلَّا عَلَى النَّبَاتِ، وَعَلَى رَأْسِهَا زِينَتُهَا لِأَيُّجِهَا سَبْعُ؛^۱ اگر قائم ما قیام کند، آسمان بارانش را نازل می‌کند و زمین گیاهان خویش را بیرون نماید، پرندگان و چهارپایان در آشتی به سر برند تا آنجا که زنی از عراق به شام می‌رود و هر جا پا می‌گذارد سر سبز

۱. بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۱۰۴، ح ۱.

۲. همان، ج ۵۱، ص ۸۳.

۳. کنز العمال، ۳۸۷۰۰؛ میزان الحکمة، ج ۱، ص

۱۸۷، ح ۱۲۴۵.